

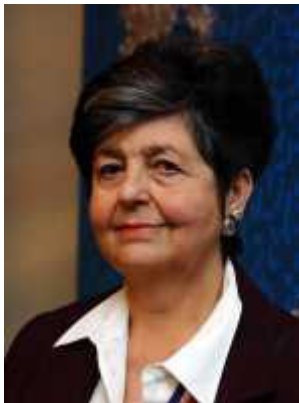
Izdanje za: Utorak, 30.11.2004.

Znanost: <<< Natrag

PROF. DR. GRETA PIFAT - MRZLJAK, ZNANSTVENA SAVJETNICA S INSTITUTA »RUĐER BOŠKOVIĆ« O KONGRESU HRVATSKIH ZNANSTVENIKA

Odlično organiziran politički skup

To nije bio samo skup na kojem znanstvenici raspravljaju o znanstvenoj politici i ključnim koracima u sustavnom poboljšanju stanja u znanosti. To je prvenstveno bio politički skup što je manifestirano mnogim događanjima

Cijela znanstvena zajednica u Hrvatskoj se slaže da je za ozdravljenje znanosti u Hrvatskoj potrebna evaluacija. Samo što pod tim znanstvenici i »policy makers«-i podrazumijevaju različite pristupe da ne kažem pojmove. Ide se čak tako daleko da se govori o samoevaluacijama. Kao da u svijetu nema razrađenog sistema procjene kvalitete nečijeg znanstvenog rada ili djelatnosti znanstvenih institucija. Jedini način, pogotovo u maloj znanstvenoj sredini da ne kažem znanstvenoj provinciji gdje je kritična masa znanstvenika mala, je međunarodna procjena eksperata o kreativnosti, uspješnosti i korisnosti nečijeg znanstvenog rada. Ti iskušani »recepti« primjenjuju se u uspješnim znanstvenim sredinama gdje se ne gleda na kvantitet objavljenih radova već na njihovu kvalitetu koju jedino i mogu procijeniti pravi eksperti.

Upravo održan Kongres znanstvenika iz domovine i svijeta čija se ideja proteže već više od desetak godina trebao je imati na umu upravo i samo to pitanje jer iz njega proizlaze sva ostala rješenja problema koji se gomilaju u znanosti i visokom obrazovanju. Da pojednostavim: Na kongresu je navedeno da je u sustavu znanosti 10720 znanstvenika - znanstvenika koji nisu evaluirani po međunarodnim kriterijima. Procjene su da bi nakon takve evaluacije ostalo na takvom popisu oko 3000 znanstvenika. Naravno da se takva evaluacija mora i može odraziti i na financiranje znanstvenika/znanosti.

Bez rasprave

Hrvatska se priprema za EU. Preporuke EU za financiranje znanosti odnosno UNESCO deklaracija o znanosti i upotrebi znanja upućuju čemu težiti u segmentu financiranja znanosti. Nažalost Hrvatska samodeklarativno stavlja u prioritet znanost i visoko obrazovanje (sjetite se 7,26% visoko obrazovanih!) jer ulaže 1,33 posto u znanost i visoko obrazovanje. Za samu znanost 0,38 posto. Mislim da ne treba dalje elaborirati kako je kod tako malog ulaganja još bitnija kvaliteta. I još nešto. Putem evaluacije mogu se riješiti mnogi problemi vezani uz znanost počev od društvenog statusa znanosti/znanstvenika, položaja mladih znanstvenika-novaka, kreativnih mentora, povratka kvalitetnih mladih znanstvenika, povezanosti znanosti s gospodarstvom i da ne nabrajam dalje.

Kongres znanstvenika iz domovine i svijeta održan je u Zagrebu i Vukovaru od 16. do 19.11.2004. Bio je to odlično organizirani skup. Međutim, to nije bio samo skup na kojem znanstvenici raspravljaju o znanstvenoj politici i ključnim koracima u sustavnom poboljšanju stanja u znanosti. To je prvenstveno bio politički skup što je manifestirano mnogim događanjima. Da nabrojim samo jedno: dolazak velikog dijela Vlade/Sabora na samo otvaranje. Bilo bi jako efikasno da je bar dio Vlade saslušao neka izlaganja, prenio to u realizaciju preko Sabora koji je i tako obavezan (prema UNESCO deklaraciji) bar jednom godišnje posvetiti jednu sjednicu znanosti i obrazovanju pogotovo u vezi formiranja strategije razvoja znanosti i visokog obrazovanja (što je uostalom uloga Nacionalnih vijeća za znanost i visoko školstvo).

Sam tok Kongresa bio je prethodno tako snažno strukturiran da nije dopuštao spontanu raspravu (pogotovo u plenarnom dijelu). Po dva su odabrana predstavnika iz Hrvatske i inozemstva izložili svoje viđenje o stanju znanosti u pojedinim disciplinama (prirodne, medicinske, tehničke, društvene, humanističke, biotehničke) u Hrvatskoj odnosno navodeći svoja iskustva iz inozemstva. Vrijeme za raspravu korišteno je da opet odabrani znanstvenici iz inozemstva i/ili domaći

znanstvene scene ukažu na neke moguće puteve u rješavanju pitanja znanstvene politike.

Deklarativna Deklaracija

Mogućnost za spontanu raspravu nije postojala. Naravno - pitanje vremena. Međutim, neke od načelih tema trebale su se raspraviti na plenarnom podiju jer su a) zajedničke svim disciplinama, b) time bi se dobio bolji uvid u interdisciplinarna područja, itd.

Doduše, nešto rasprave dopušteno je u sekcijским terminima u Vukovaru sa 30-40 znanstvenika u pojedinim sekcijama u roku od oko 2 sata što je trebalo namiriti »glad« za diskusijama. Zapravo sam vremenski tjesnac, uz pojedinačne istupe znanstvenika koji su se koncentrirali na vlastite probleme, dao je manje konstruktivnih prijedloga nego što bi se očekivalo od prave diskusije. Međutim, i sakupljeni (pismeni) prijedlozi s takve diskusije jedva da se uočuju u završnom dokumentu Kongresa - u Deklaraciji. Opće je uvjerenje mnogih znanstvenika da je deklaracija deklarativna i već prethodno definirana. Sva sreća da se u njoj ipak stavlja naglasak na evaluaciju znanstvenog rada (doduše s !»regionalnim« pristupom!). Deklaraciju prate zaključci pojedinih sekcija u kojima se pogotovo očekivao odraz kratkotrajnih diskusija što je i bio slučaj kod nekih disciplina. Od iznesenih zaključaka valja posebno istaknuti zaključke humanističkih disciplina koji su (uz iznimku izostavljanja važnosti evaluacije njihovih radova) predložili konkretne korake koje treba poduzeti.

Raskošna organizacija

Opći dojam je cijelog događanja - puno deklarativnih izjava na skupu koji je imao snažan politički impakt kao i jaki nacionalni i patriotski naboj. Odlazak u Vukovar svakako je bio potreban. Posjet tom patničkom gradu treba biti obaveza svih građana Hrvatske kao i svih onih koji nas posjećuju. Međutim, prekinuti radni dio kongresa, izgubiti mnoge sate na transporte nije ulijevalo uvjerenje da se ovdje radi samo o znanosti. Kongres je trebao završiti s radom, i tek nakon toga, obaveznim odlaskom u Vukovar na kraju kongresa.

I još nešto. Kongresu nisu prisustvovali mnogi prominentni hrvatski znanstvenici u svijetu. Zašto? Nadalje, tema odljeva mozгова ostala je i dalje nedefinirana, mladi prezentirani svojim posterima nisu uopće došli do izražaja, itd. I konačno. Pitanje je koliko je organizacija tako raskošno organiziranog Kongresa koštala. Naravno dobrobit javnog foruma u razmjeni ideja između hrvatskog i izvandomovinskog znanstvenog korpusa ne može biti sumjerljiva s potrošenim financijama ukoliko urodi konkretnim akcijama a ne samo Deklaracijom.

I opet da naglasim, ako će Kongres biti početak isprepletenog djelovanja hrvatskih znanstvenika po raznim modalitetima suradnje koji će se kontinuirano i efikasno koristiti na dobrobit hrvatske znanosti u smislu snažne potpore kreativnosti i sustavnog uređenja znanstvene politike treba to podržati i nastaviti - ali ne samo riječima.